

Jonge honden

De laatste Jonge Hond van de serie staat wegens omstandigheden niet bij de uitgestorven veerhaven van Vlieland. Zijn nieuwe tractor - een blauwe Ford 4600 - is met een lekke band op de Vliehors gestrand. Het is één van de problemen die je als eilander tegenkomt. Stropen of beschermen, jagen of vogelen, de vastewal of Vlieland. Vincent Kikstra (net 17): "Soms knalt er een zeehond door mijn net. Rotbeest, afschieten."

In deze rubriek praat Guus van Duin, journalist bij Trouw en zelfenthousiast vogelaar, met een ten onrechte bijna uitgestorven gewaande categorie vogelaars: de Jonge Honden. Want ze zijn er nog, de fanatieke en onvermoeibare jongeren die vaak al goed weten hoe de wereld in elkaar zou moeten zitten.

Die trekker wou ik altijd al hebben. Als ik met mijn vader in de auto het strand op ga, is twintig centimeter water al snel te veel. Nu niet, ik ben eigen baas. Die 60 pk kan aardig wat aan. En als ik een beetje rustig rijd, zuipt hij niet veel. Ik poets hem iedere week, moet van mijn moeder. Zand eraf, wat siliconenspray erop. Hij heeft nog geen naam. Voorlopig is het gewoon mijn Fordje.

Ben je nu een concurrent van de jutters Willem Stel en Gerrit Grijpstra?

Nee hoor. Het is ieder voor zich. Als je voorbij een plank rijdt, moet je niet klagen als de ander hem meeneemt. En de spullen merken met krijt, dat is iets van vroeger. Ik kan er mijn naam wel op zetten, maar daar trekt niemand zich wat van aan. Vroeger kon je het hout wel ergens even neerleggen, maar nu stelen ze het gewoon mee. Dan heb ik het niet over Willem, die hielp me vanmorgen ook met die lekke band. Maar er zijn hier jongens ... Als er wat hout op het strand komt, komen zij met hun luxeauto's; dan is het hier nog drukker dan in de Kalverstraat.

Is de Vliehors je favoriete plek?

Zo'n beetje. Ik ga graag naar drijfzand op de hors. Eroverheen lopen, een beetje uitdagen. Je moet de plekjes wel even weten. Vroeger mocht ik dat niet. Ik ben er wel eens tot mijn middel ingegaan, maar dat was 's zomers, gewoon een beetje spelen. En als je zakt, houdt het vanzelf wel een keer op, je blijft wel een keer hangen. Als dat boven je hoofd is, dan is het gebeurd. Maar daar ga ik van tevoren niet over nadenken. Ik doe het gewoon.

Zo zit je leven ook in elkaar?

Ja, achteraf komt altijd pas de gedachte dat ik het beter niet had kunnen doen. Dat geldt ook voor bomen klimmen. Dan zat ik als klein kind twintig meter hoog in een

boom om een nest te controleren. Dat deed ik altijd zonder touwen. Niet goed voor het hart van voorbijgangers, heb ik wel eens te horen gekregen.

Je hoort bij de Vlieland-telgroep van Sovon.

Die tellers komen allemaal van de wal. Er zijn hier geen autochtone vogelaars. Hoe dat ging? Je staat wel eens bootje te kijken, om te zien wat er afkomt. Vrouwen. Of handel. Spulletjes voor de fiets bijvoorbeeld. Sommige mensen geven die, als ze weer naar de wal gaan, in een soort bruikleen. Ik zag Carl Zuhorn van Staatsbosbeheer daar vaak wachten en dan kwam er een heel legioen vogelaars van de boot. De eilanders natuurlijk lekker negatief: 'Huh, daar heb je hun ook weer'. Ze denken altijd dat je voor dat zeldzame vogeltje komt, en niet om zinvol te tellen. Ik vroeg wat ze deden, want je zag ze wel gaan, maar waarheen: ik had geen flauw benul.

En je kon een keer mee.

Eerst heb ik de kat uit de boom gekeken. Met Ben Koks de hors rondgelopen. Ik mocht zeggen welke soorten ik kende. Die kon ik dan tellen. Ben deed het kleine spul. Dat vond ik leuk werk, omdat je na zo'n dag echt het idee had dat je iets had gedaan, iets had bijgedragen.

We zijn nu een paar jaar verder.

En intussen heb ik een kijker en telescoop bij elkaar gespaard met onder meer cranberries plukken. Nu hoor ik gewoon bij de vogelaars, ook voor de eilanders. Ze zien me regelmatig op pad gaan. Ze toeteren wel eens en soms gaat het raampje open. En ze willen door de telescoop kijken. Of ze bellen op met een vraag. Meestal kom ik er wel uit en anders vraag ik het Carl. Die kijkt ook dingen voor me na op internet. Zoals

toen ik een Grote Mantelmeeuw op het westpuntje van de hors had

afgelezen. Ik kon hem tot op vier meter benaderen. Het bleek het eerste jong dat in Nederland geringd was. Kleurringen, metalen ring. Dat was wel heel stoer. Dat beest stond een pak melk te slopen. Die was verrot, dikke stukken erin.

Je houdt van jacht. Heb je dat van je vader?

Mijn vader jaagt niet, hij heeft wel genoeg Konijnen gevangen vroeger, maar nog nooit waar ik bij was. Met hem ging ik het meest naar het strand, vanaf dat ik heel jong was. En eieren zoeken. Dode beesten vind ik ook bere-interessant. Ik ga al vanaf mijn twaalfde mee met een jachtcombinatie. Ieder jaar krijg ik een briefje met de jachtdata. Ja, er wordt wel aan me gedacht. Ik drijf, met zo'n hondje. We hebben hier wat Hazen, maar daar wordt niet op gejaagd, omdat er zo weinig zijn. Er worden wel veel Konijnen geschoten en Fazantenhanen.

Worden die uitgezet?

Nee, tot een paar jaar geleden werd er wel bijgevoerd. Fazanten hebben hier niet veel vijanden. Aan de wal heb je de Vos, hier uitsluitend Katten. Die mogen alleen buiten het dorp worden geschoten. Ze zouden eens moeten onderzoeken wat die allemaal opvreten, daar zal je nog van schrikken.

Nooit eens een Kat waarvan je denkt: hè ...

Nee, niet dat ik denk dat het de kat van mijn tante is. Het zijn echt wel wilde beesten. Geen bandjes meer om. De nodige zijn trouwens losgelaten of per ongeluk ontsnapte katten van toeristen.

Jachtliefhebber en vogelaar.

Wat het meest?

Allebei eigenlijk wel. Jagen is mooi, maar SBB en vogels vind ik ook wel leuk. Je krijgt wel eens negatieve opmerkingen van die jagers. Dat komt doordat ik nu stage loop bij SBB, in Veenhuizen, op de wal. Opmerkingen dat het eiland vergrast door de zure regen, alsof er overal kunstmest is uitgestrooid. De jagers zeggen dat het door SBB komt en vragen of ik dat even kan regelen. Maar zo werkt het niet. Dus door de week Veenhuizen.

Ik zit bij een beheerseenheid van SBB en ben in de kost bij een kunstvader en een kunstmoeder. Echte Drenthen. Negen maanden, daarna ga ik weer ergens anders heen. Twee jaar in totaal. Ik wil het liefst veldmedewerker worden, zoveel mogelijk buiten zijn. Je kunt allerlei cursussen doen, echt heel leuk. Als ik hierna naar de Biesbosch of naar Limburg wil, dan kan dat. Of naar Terschelling, weer eens wat anders.

Waar heb je op school gezeten?

Ik heb hier op Vlie de mavo afgemaakt. Ik had eerst wat moeilijkheden. In de tweede klas wilden ze me van school hebben. Ik spijbelde wel eens, of haalde rare dingen uit. Ik maakte graag kruisbogen en katapulten. Mijn huiswerk deed ik in vijf minuten en dan snel weer naar buiten. Een leraar opperde dat ik maar naar een andere school moest. Mijn ouders en ik hebben altijd gezegd dat ik niet van school zou gaan, of het moest echt niet anders kunnen. Maar we zagen ook wel in dat we door die leraar voor de gek werden gehouden. Persoonlijk boterde het niet. Hij was klassenleraar en had me liever niet in het groepje. Hij had het idee dat ik onder de anderen onrust veroorzaakte. Ik vond dat hij daar toch echt eens mee op moest houden, en dat heb ik hem vaak genoeg gezegd. Dan werd hij weer boos. Op een keer ben ik naar SBB gegaan om te vragen of er vakantiewerk was en misschien een mogelijkheid voor een opleiding. In de vierde klas heb ik een sollicitatiebrief geschreven, en na mijn examen in de zomer bij SBB gewerkt.

Die kruisboog en die katapult gebruikte je ook?

Alleen in het handenarbeidlokaal.

Niet om te stropen?

Nee.

Heb je dat wel gedaan?

Dat heb ik wel gedaan, ja. En nog steeds, af en toe. Alles wat niet mag is leuk. Ik vis ook. Met netjes, hengel en een fuik. Zeebaars is een mooie vis, soms heb ik er wel zes of zeven in mijn net. Af en toe knalt er ook een zeehond doorheen. Dat is minder, die maken gaten van een vierkante meter.

Wat denk je dan?

Rotbeest. Ze laten alleen de kop van de Zee-

baars zitten, die is keihard. Het lekkerste eten ze eruit. Afschieten. Zoveel ruimte, en dan moeten ze net gaan vissen op dat ene stukje waar ik mijn netten heb staan.

Het is ongelijk verdeeld.

Dat vind ik wel.

Vlieland is een kleine gemeenschap, dus de politie weet wat hier allemaal gebeurt.

Af en toe komt er weer eens een politieagent van buitenaf. Die begint aardig streng, maar na een maand ziet ie in dat ze het toch wel doen. Ach laat ze maar. Je moet gewoon zorgen dat ze je niet pakken. 's Avonds naar buiten, en wachten tot de politieauto de west ingaat, naar het Posthuis, en zorgen dat je je fiets ergens hebt liggen en niet aan de weg loopt.

Je hebt jagen, je hebt stropen, maar ergens is er een grens.

Als je roofvogels gaat vergiftigen, dan vind ik dat niet goed, omdat er daar weinig van zijn. Maar van Fazanten mag je best eens een paar afschieten.

Want?

Omdat er genoeg van zijn. Ik vind dat wat anders dan zeldzame vogels schieten.

Maar het aantal op zich kan toch nooit het argument zijn.

Nee, maar ach, aan de andere kant. Tja, waarom zou je het doen. Ik heb wel dingen

gedaan waar ik spijt van heb. Dan denk ik: had hem maar laten zitten.

Wat vind je van de Flora- en Faunawet?

Ik vind dat ze met de Vos wel ver gaan. Die moet je net als de Nijlgans vogelvrij verklaren. Nu moet je eerst naar de provincie gaan voor een vergunning. En dan al die vragen: 'Waarom wilt u die Vos schieten, waarom wilt u dit, waarom wilt u dat, waarom zou hij kwaad kunnen in het veld, en wie heeft er last van die Vos?'

Maar die vragen moet je jezelf toch ook stellen?

Ik heb daar mijn ideeën over, maar als er vier zijn, kan je er wel twee uithalen. Ik zou ze niet in mijn gebied moeten hebben. Ze eten al je vogels op. Het is aan de andere kant ook wel mooi om een Vos te zien met zijn jongen achter zich aan. Ik vind het een moeilijke materie, hoewel ik de discussie erover wel aan zou willen gaan. Maar dan moet niet iedereen alleen van zichzelf uitgaan.

Wat vind je van de natuurbescherming in Nederland?

Sommige dingen gaan te ver. Bij Leeuwarden zijn ze bijvoorbeeld heel onlogisch aan het bouwen geslagen. Dat kost meer natuur dan nodig is. Dat zou niet moeten. Eerst eens naar alternatieven kijken. Maar je doet er weinig aan. Hier op het wad is het beheer wel aardig. Soms heeft de recreatiesector wat moeilijkheden met het beheer. Als je dan een ingreep doet, gaan er meteen weer mensen zeuren: 'Hier waren wij al met leuke dingen voor de recreatie bezig'.

Zou je de zaak op Vlieland anders aanpakken?

Ze hebben hier de Kroon's Polders het hele jaar afgesloten, maar ik denk dat dat niet nodig was geweest. Ok, in het broedseizoen, maar in de winter? Wie loopt daar nou in de winter. Ja, wel eens met een telling, of iemand die erdoorheen struunt. Ikzelf doe het gewoon. Als ik daar wil wezen, ga ik er heen. Pakken ze me, dan pakken ze me. Nou willen ze de Vliehors weer afsluiten. De beslissing daarover wordt in Den Haag genomen, in het kader van de PKB en Esbjerg. Dat komt doordat bepaalde figuren het verzieken. Die kopen een 4x4-auto en scheuren er op los.

Er zijn dus excessen.

Af en toe gaat het mij ook wel eens te ver. Er broedden bijvoorbeeld Visdieven bij de schelpenbank op de zuidkant van de hors. En er woont hier een bepaalde man die daar rustig zijn hond even uit de auto laat. Loopt er eens even een rondje. Als wij daar komen, houden we de hond aangeliend of hij blijft bij de auto. Ik ontdekte dat er Dwergsterns op de westpunt broedden.

We hebben waarschuwborden gemaakt en het kolonietje samen met Carl en Peter de Boer omgeven met grote planken. In een mum van tijd stonden de wielsporen van die man er weer bij. Die herken ik met mijn ogen dicht.

Spreek je hem er dan op aan?

Nee. Hij kan gewoon zeggen dat hij het niet was. Zijn woord tegen het mijne. Lang niet alles wordt hier rechtstreeks uitgesproken. Veel wordt toch in de kroeg uitgevochten, onder het genot van een biertje. Maar het wordt daardoor ook al snel roddel.

Toeristen: Duitsers of Nederlanders?

Ook Nederlanders kunnen onbeschoft zijn. Ik heb in een hotel gewerkt, en op het strand, om stoelen en ligbedden te verkopen. Als je sommige Nederlanders ziet, zou je die ook zo met hun kop tegen een paal aanslaan. Ze bulken van het geld en alles is altijd te duur. En dan is het: 'Hè, domme knecht, help effe, kom effe mee'. Maar op toeristen mopperen heeft iets vreemds, want de eilanders moeten er wel van leven. Er komen steeds meer toeristen en dus steeds meer voorzieningen. Dat hoeft van mij niet verder te gaan. De fietspaden mogen overigens wel wat breder. En een

paar wandelroutes erbij. Voor de rest gaat het goed.

Wat vind je de leukste toeristen?

De jonge dames die op de camping komen. Hoe ze worstelen om hun tent op te zetten. Alles fout, alles verkeerd om. Even eten, op het strand liggen, het dorp in. 's Middags even pieken: voor -voorheen- een piek iets drinken. En dan kom je ze 's avonds weer tegen: halfлам.

Kom je daar als jongen van het eiland een beetje tussen?

Jawel, dat valt best mee. Ze vragen wel eens of ik niet bij ze aan de wal wil komen kijken. Die jonge dames, daar is niks mis mee.

Guus van Duin

Kleine invasie van Witbuikrotganzen in januari

Begin januari werd een kleine influx van Witbuikrotganzen opgemerkt. Deze vogels overwinteren normaliter in Denemarken en Groot-Brittannië, maar hebben bij strenge koude nog wel eens de neiging naar Nederland uit te wijken. De laatste grote invasies vonden plaats in 1995/96 (800 vogels) en 1996/97 (345), zie het overzicht in Limosa 72: 89-98. Heel even leek het er op dat deze situatie zich deze winter ging herhalen. Eind december was sprake van een korte maar hevige koudeperiode in Denemarken. Ijs en sneeuw verhinderde de Witbuiken gebruik te maken van hun reguliere pleisterplaatsen, en veel groepen waren spoorloos verdwenen. Op 1 en 2 januari verschenen de eerste vogels in Nederland, met o.a. een groep van 22 op Terschelling en 8 op de kwelder van Wierum, aan de Friese kust. In de daarop volgende dagen volgden snel meerdere groepen, en rond 5 januari waren op diverse plaatsen al ruim 50 vogels aanwezig (figuur 1). Daarna liep het aantal meldingen snel terug. Hoewel we nog lang niet alle waarnemingen hebben, wijzen de tot nu toe verzamel-

de gegevens op een maximaal aanwezig aantal van 100-150 vogels in de eerste helft van januari. De meeste meldingen komen uit het Waddengebied (vooral Terschelling, Friese kust en Wieringen). Daarnaast werden diverse Witbuiken gesignaleerd in het binnenland van Friesland en bij Petten. Opmerkelijk genoeg precies die plekken die ook bij de grote invasies van vijf jaar terug favoriet waren. In het Deltagebied werden weinig waarnemingen gedaan. Dat bevestigt het vermoeden dat bij deze influx uitsluitend Deense vogels betrokken waren. In 1995/96, toen juist ook veel vogels vanuit NO-Engeland naar Nederland kwamen, was het aantal waarnemingen in het Deltagebied veel groter.

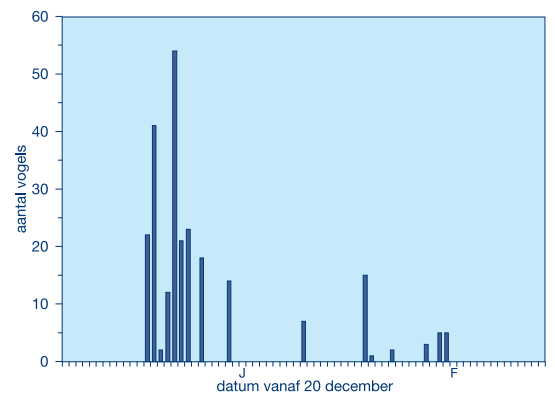
Het ligt in de bedoeling de influx in de afgelopen maanden goed te documenteren, en iedereen wordt dan ook opgeroepen z'n waarnemingen snel door te geven aan SOVON (via het BSP niet-broedvogels), of eventueel per mail aan kees.koffijberg@sovon.nl. Graag in ieder geval datum, plaats, atlasblok en km-

Boekwinkel in Naturalis

bezoekers Darwinweg
postadres postbus 9517 2300 RA Leiden
telefoon 071-5687691
fax 071-5687666
e-mail natuurenboek@naturalis.nnm.nl

museum . **naturalis**
dichter
bij de
natuur

Figuur 1. Aantal waargenomen Witbuikrotganzen in Nederland per dag, vanaf 20 december 2001 (onvolledig!). J is 15 januari, F 15 februari.

hok en aantal vermelden, eventueel met details over aantal jongen en ringgegevens. Meer informatie over Witbuikrotganzen is ook te vinden op de website van het Deense National Environmental Research Institute. Daar zijn o.a. beelden te zien van trekbewegingen van met een satellietzender uitgeruste vogels. Kijk op <http://satellit.dmu.dk>

Kees Koffijberg